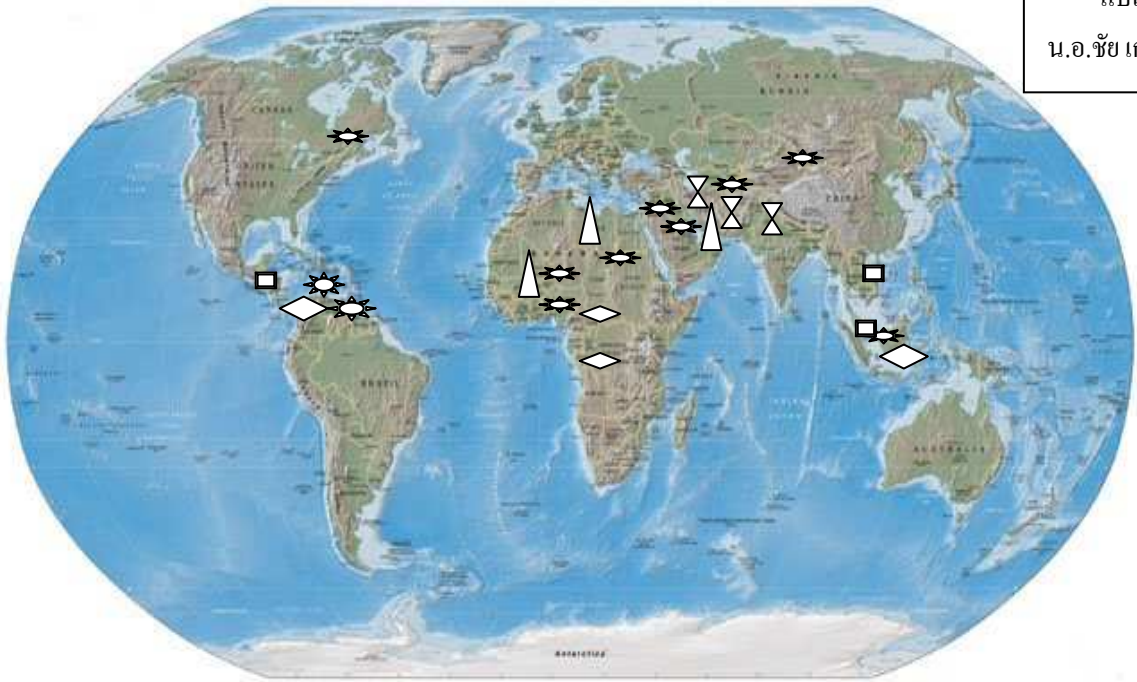

แปลโดย
น.อ.ชัย เกตุวัฒน์กิจ

- ▲ ก๊าซธรรมชาติ
- ☀ น้ำมันดิบ
- ⌵ แหล่งน้ำใต้ดิน
- ป่าไม้
- ◇ แร่ธาตุ

แผนที่แสดงบริเวณพื้นที่ของการเกิดความขัดแย้งแห่งใหม่

“ Michael T. Klare ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติภาพและความมั่นคงแห่งมหาวิทยาลัย Hamshire ได้ให้ทรรศนะถึงปัญหาความขัดแย้งในรูปแบบใหม่ซึ่งแทนที่จะเป็นปัญหาด้านการเมือง ความเชื่อ หรือปัญหาการไม่เข้าใจกันในด้านวัฒนธรรมเหมือนก่อน แต่กลับเป็นเรื่องของการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ในภูมิภาคต่างๆ เช่น ทรัพยากรน้ำ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุ ป่าไม้ เป็นต้น ซึ่งในทรรศนะดังกล่าวนั้น อาจจะมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยและผู้ที่มีความคิดเห็นสอดคล้อง ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าหากทรรศนะดังกล่าวเป็นจริงเราจะมียุทธศาสตร์ที่จะรับมือกับการประเมื่อดังกล่าวกันอย่างไร แต่หากไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ โอกาสที่จะเป็นไปตามที่ประเมินจะมีความเสี่ยงในระดับใด และอะไรคือแนวโน้มของภัยคุกคาม และความล่อแหลมที่อาจจะเกิดตามที่ ศาสตราจารย์ T.Klare ได้มีทรรศนะไว้ ”

๑. แผนที่แสดงสถานการณ์ความขัดแย้งตามภูมิภาคต่างๆทั่วโลก

นักวิเคราะห์ด้านการเมืองระหว่างประเทศยังไม่ได้มีการชี้ชัดว่าการเมืองของโลกหลังเผชิญหน้ากันของสงครามเย็นจะเป็นเช่นใด เพียงแต่ชี้ให้เห็นภาพความสลับซับซ้อนของขั้วพลังอำนาจที่แย่งชิงกันและมีปรากฏการณ์ด้านความขัดแย้งกระจายในหลายภูมิภาค การเผชิญหน้ากันของสองขั้วอำนาจได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการเผชิญหน้ากันของสหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศจากยุโรปตะวันตกไปจนถึงประเทศรัสเซีย จีน และญี่ปุ่น โดยตัวอย่างเหตุการณ์ได้แก่ในต้นปี 1990 เกิดเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ (การจลาจลกับอดีตประเทศยูโกสลาเวียเดิม) ปัญหาความขัดแย้งกันในแคว้นแคชเมียร์ รวมทั้งความขัดแย้งของประเทศในเอเชียกลาง จากปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว ทำให้สังคมโลกเฝ้าจับตามองไปที่การแก้ไขปัญหาด้านเชื้อชาติ และความขัดแย้งระหว่างความไม่เข้าใจกันของประชาชนที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียงกัน แต่ในอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศแอฟริกากับเป็นปัญหาการแบ่งแยกครอบครองพื้นที่เหมืองแร่ และแหล่งแร่เพชร รวมทั้งพื้นที่ซึ่งเหมาะกับการเกษตร จากการที่สังคมเศรษฐกิจของโลกเป็นแบบทุนนิยมได้นำพาความร่ำรวยและความมั่งคั่งมาสู่พื้นที่บางแห่ง แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ทิ้งความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมารอันแสนยากเข็ญไว้ สำหรับผู้ที่มีขีดความสามารถด้านการแข่งขันที่ด้อยกว่า จึงเป็นเชื้อไฟที่คอยปะทุให้เกิดปัญหาในการแย่งชิงทรัพยากรกันอย่างไม่สิ้นสุด และปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญ จึงอาจสรุปว่าความท้าทายใหม่ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว นั้น มีความเชื่อมโยงกันระหว่างปัญหาด้านการเมือง ด้านความมั่นคง และด้านเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเชื่อมโยงในระบบโลกใหม่นั้นพบว่าเหตุการณ์ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นในอนาคตก็คงหนีไม่พ้นเรื่องการแย่งชิงการครอบครองทรัพยากร เพื่อให้เกิดความง่ายในการนำเสนอ จึงขอแสดงเป็นแผนที่ของแหล่งทรัพยากรและสถานการณ์ที่ยังคงมีปัญหายูอยู่ในแต่ละพื้นที่ โดยตัวอย่างของพื้นที่ดังกล่าว ได้แก่บริเวณอ่าวเปอร์เซีย ทะเลแคสเปียน ทะเลจีนใต้ ตามด้วยพื้นที่บริเวณประเทศแอลจีเรีย อังโกล่า ซาด โคลัมเบีย อินโดนีเซีย ไนจีเรีย ซูดาน และเวเนซุเอล่า ซึ่งพื้นที่ตามทีกล่าวมาครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 4 ใน 5 ของแหล่งสะสมน้ำมันดิบในโลก นอกจากนั้นแล้วแผนที่แสดงความขัดแย้งดังกล่าว ยังรวมถึงเส้นทางของท่อส่งน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติที่เชื่อมต่อระหว่างด้านตะวันออกของ Caucasus ไปยังพื้นที่ทะเลแคสเปียน (ประเทศแอลมาเนีย อาเซอร์ไบจาน และพื้นที่บางส่วนของใต้ของรัสเซีย) ออกสู่ทะเลทางด้านทิศตะวันตก นอกจากนั้นแล้วแผนที่ดังกล่าวยังแสดงถึงบริเวณที่จะมีการแย่งชิงทรัพยากรน้ำโดยคู่ประเทศที่มีความขัดแย้งกันส่วนใหญ่อาศัยในพื้นที่ความแห้งแล้งได้แก่ ประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำไนล์และต้องใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกันคืออียิปต์ เอธิโอเปีย และซูดาน ส่วนบริเวณแม่น้ำจอร์แดน ซึ่งไหลผ่านประเทศอิสราเอล จอร์แดน เลบานอน

และซีเรียรวมทั้งบริเวณแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติส ซึ่งไหลผ่านประเทศอิหร่าน อิรัก ซีเรีย และตุรกี บริเวณแม่น้ำ Indus ซึ่งไหลผ่านอัฟกานิสถาน อินเดีย และปากีสถานและแม่น้ำ Amu darya ซึ่งไหลผ่านประเทศทาจิกิสถาน เติร์กมินิสถาน และอุซเบกิสถานทั้งนี้ยังรวมถึงประเทศที่มีการใช้น้ำใต้ดินร่วมกันที่พาดผ่านบริเวณเวสต์แบงก์และประเทศอิสราเอล

สุดท้ายแผนที่แสดงความขัดแย้งที่จะเกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรอันมีค่า ซึ่งได้แก่อัญมณี แร่ธาตุ และพื้นที่ซึ่งอุดมด้วยทรัพยากรป่าไม้ในประเทศกำลังพัฒนา โดยพื้นที่ดังกล่าวพาดผ่านตั้งแต่แหล่งแร่เพชรในแองโกล่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก เซียร์ราลีโอน แห่แห่งแคว้น ไยแก้วของโคลัมเบีย เหมืองทองแดง และทองคำในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก อินโดนีเซีย ปาปัวนิวกินี และป่าไม้อันอุดมสมบูรณ์ในบราซิล กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ฟิลิปปินส์ เม็กซิโก ฟิลิปปินส์ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และบางส่วนของเกาะบอร์เนียว สำหรับแผนที่แสดงแนวโน้มการเกิดความขัดแย้งดังกล่าวนั้น อาจวาดเป็นรูปแสดงเหตุการณ์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่จะต้องนำมาคำนึงถึงเพิ่มเติมว่าพื้นที่ใดจะเกิดความขัดแย้งในระยะเวลาอันใกล้ต้องพิจารณาปัจจัยภายในประเทศและในภูมิภาค รวมทั้งประวัติศาสตร์และการถ่วงดุลอำนาจทางทหาร ประกอบด้วย ตัวอย่างเช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล และซีเรียที่ต่อสู้เพื่อแย่งชิงที่ราบสูงโกลัน ซึ่งมีประวัติการทำสงครามกันมาตั้งแต่ ค.ศ. 1967 จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่สามารถตกลงกันได้ ซึ่งยิ่งทำให้เห็นภาพที่เป็นตัวจุดชนวนทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง เนื่องจากการแย่งชิงทรัพยากร มีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น

๒ สัญญาณที่เตือนให้เห็นความขัดแย้งที่ชัดเจนมากขึ้น

สิ่งที่ยืนยันว่าแนวโน้มของความขัดแย้งจะทวีความรุนแรงมากขึ้นจากการแย่งชิงทรัพยากร ก็สืบเนื่องมาจากข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีอยู่ ที่นับวันก็จะลดน้อยลงไปเรื่อยๆ แต่ในขณะเดียวกันความต้องการทรัพยากรจะมีแต่มากขึ้นเป็นเงาตามตัว กับประชากรที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจที่รวดเร็วก่อให้เกิดความจำเป็นต้องใช้ทรัพยากร ประกอบกับมีการพัฒนาการของเทคโนโลยี ซึ่งจะยิ่งทำให้มีการทำลายทรัพยากรเป็นไปอย่างรวดเร็ว และนับวันทรัพยากรดังกล่าวก็จะยิ่งร่อยหรอลงทุกทีๆ ยกตัวอย่างเช่น ความจำเป็นในการใช้พลังงานไฟฟ้าเพื่อการผลิตในอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ใน Silicon Valley ซึ่งนับว่าเมื่ออุตสาหกรรมมีการขยายตัว การใช้พลังงานก็จะยิ่งมีความจำเป็นต่ออุตสาหกรรมการผลิตมากขึ้นด้วย นอกจากนั้นแล้ว ความจำเป็นในการใช้แหล่งพลังงานอื่นๆ โดยเฉพาะน้ำมันดิบก็ยิ่งจะมีความจำเป็นมากขึ้นเรื่อยๆ และการขาดแคลนก็จะทวีความรุนแรงมากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยดูจากรายงานของสถาบันพลังงานของสหรัฐอเมริกา ได้แสดงให้เห็นว่าทั่วโลกมีความต้องการใช้ปริมาณน้ำมันมากขึ้น จากปี 2000 จำนวน 77 ล้านบาร์เรลเป็น 110 ล้านบาร์เรลต่อปี ในปี 2020 ซึ่งสูงเพิ่มขึ้นถึง 43% ในระยะเวลาเพียง 20 ปี หากข้อมูลดังกล่าว เป็นไปตามที่ประมาณการณ์ไว้ น้ำมันจะถูกใช้ในช่วง 20 ปี

ดังกล่าว ประมาณ 670 ล้านบาร์เรล ซึ่งคิดเป็นประมาณ 2 ใน 3 ของปริมาณน้ำมันสำรองทั่วโลกที่มีอยู่ และถึงแม้จะมีการกล่าวอ้างว่ายังมีแหล่งน้ำมันแห่งใหม่ที่ยังไม่ได้มีการสำรวจ แต่คาดการณ์ว่าน่าจะเป็นแหล่งน้ำมันที่สามารถนำมาทดแทนได้ซึ่งอยู่บริเวณด้านเหนือของทะเลสาบไซบีเรีย และบริเวณทะเลลึกในมหาสมุทรแอตแลนติก ซึ่งยังเป็นแหล่งน้ำมันขนาดใหญ่ แต่ผลผลิตของแหล่งน้ำมันดังกล่าว ก็อาจไม่เพียงพอต่อการใช้งานหรือไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันในช่วงเวลาดังกล่าว

สำหรับสถานการณ์ความต้องการใช้ทรัพยากรน้ำนั้น โดยทั่วทั้งโลกดูเหมือนว่ามีปริมาณน้ำที่มากเพียงพอ โดยไม่มีความขาดแคลนเพราะด้วยสภาวะของระบบนิเวศน์สามารถหมุนเวียนน้ำกลับมาใช้ได้ใหม่ตามฤดูกาลที่ปรากฏอยู่ มีการหมุนเวียนน้ำจากการที่ฝนตก และจากหิมะละลายกลายเป็นน้ำ กลับมาหมุนเวียนใช้ในระบบนิเวศน์ แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่าปริมาณน้ำที่จำเป็นต่อการใช้งานของมนุษย์กลับมีไม่เพียงพอต่อการใช้งาน โดยในขณะนี้ มีปริมาณน้ำที่สามารถใช้สำหรับการอุปโภคบริโภค และการขนส่งคมนาคมทางน้ำได้เพียงครึ่งเดียวของน้ำที่เรามีอยู่ทั่วโลก และแนวโน้มความต้องการใช้ก็ยังคงมีสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะขณะนี้หลายพื้นที่บริเวณตะวันออกกลาง และบางส่วนของทวีปเอเชียได้เผชิญกับปัญหาความขาดแคลนน้ำมากขึ้นเรื่อยๆ โดยคาดการณ์ว่าในอีก 25 ปีข้างหน้าจะมีประเทศที่เดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบัน โดยในปี 2050 มีการประมาณการณ์ว่าความต้องการในการใช้น้ำของประชากรโลกจะสูงขึ้นเกือบ 100% ของปริมาณน้ำที่เราสามารถหามาใช้ได้ นี่จึงเป็นสถานการณ์ที่โลกต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนน้ำในระยะเวลาในช่วงชีวิตของเราเลยก็ว่าได้ จากสถานการณ์ดังกล่าว ร่วมกับสถานการณ์ที่เกิดจากสภาวะโลกร้อน จะยิ่งส่งผลกระทบต่อและกระจายไปทั่วทุกมุมโลก และมีผลต่อแหล่งทรัพยากรรวมทั้ง ทรัพยากรน้ำและพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ถึงแม้จะมีการกล่าวหาว่าหากโลกมีอุณหภูมิที่สูงขึ้นจะยิ่งทำให้เกิดสภาวะที่มีฝนตกมากขึ้นโดยเฉพาะในบริเวณใกล้กับทะเลและมหาสมุทรรวมทั้งแหล่งน้ำขนาดใหญ่แต่ในแผ่นดินที่ไกลออกไปก็จะเกิดสภาวะแห้งแล้งอย่างหนัก และจะขยายตัวจนเกิดสภาวะการแห้งแล้งอย่างยาวนานตามมา ถึงแม้สภาวะที่โลกมีอุณหภูมิสูงขึ้นจะเป็นการเพิ่มปริมาณไอน้ำในอากาศเพราะมีการระเหยของน้ำในแม่น้ำ ทะเลสาบ และสถานที่กักเก็บน้ำขนาดใหญ่ก็ตาม แต่บริเวณแผ่นดินก็จะเกิดความแห้งแล้ง เพราะเกิดการระเหยของน้ำที่มากขึ้น ส่วนบริเวณที่ใกล้แหล่งน้ำที่อยู่บริเวณชายขอบฝั่งก็จะเกิดปรากฏการณ์น้ำท่วมเพราะมีฝนตกหนักซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำในทะเลที่มากขึ้น ซึ่งจะกระทบไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก จากผลกระทบจากสภาวะของสิ่งแวดล้อมของโลกเปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว ทำให้เกิดผลกระทบต่อปริมาณทรัพยากรของโลกตามไปด้วย ถึงแม้ว่าจะมีการกล่าวหาว่าการมีกลไกทางการตลาดที่ดี หมายถึงความสัมพันธ์ของความต้องการกับสิ่งที่มีอยู่ที่สามารถปรับตัวให้เข้าหากันได้ตราบนั้น ปัญหา

ดังกล่าว ก็จะไม่เกิดแต่ในความเป็นจริงคงไม่มีความสามารถทำให้เกิดความสมดุลได้หรือยากมาก เพราะความต้องการของมนุษย์จะไม่มีที่สิ้นสุด ยิ่งมีความต้องการมากราคาสินค้าที่สามารถจะขายได้ ก็ยังมีราคาสูงขึ้น ทำให้ผู้ผลิตย่อมหาทางสนองต่อความต้องการดังกล่าว และพยายามจะแสวงหาทรัพยากรและวิธีการหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วย นั่นหมายถึงความต้องการทรัพยากรก็จะสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว ซึ่งเป็นแรงกดดันที่จะทำให้เกิดความไม่สมดุลและเกิดการแย่งชิงทรัพยากรกันอย่างไม่สมดุลระหว่างสิ่งที่ต้องการกับทรัพยากรที่มีอยู่ในโลกของเรา ปรัชญาการณื่อดังกล่าว ย่อมจะทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรกันไปเรื่อยๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นไป

๓. เพื่อนบ้านที่อันตราย

แนวโน้มของเรื่องการแข่งขันหรือความเป็นเจ้าของทรัพยากรที่สำคัญนั้น จะมีปัญหาความยุ่งยากและยากจะทำการแก้ไขให้จบลงได้ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาด้านความชัดเจนของเขตแดน ในบางพื้นที่การพาดผ่านของแหล่งทรัพยากร เช่น น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ซึ่งไม่สามารถชี้ชัดได้อย่างชัดเจน อย่างน้อยขณะนี้ก็มีปัญหาอยู่ใน ๕ พื้นที่หลัก ๆ ทั่วทั้งโลก ได้แก่ บริเวณทะเลแคสเปียน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการอ้างกรรมสิทธิ์ของหลายประเทศอยู่ในขณะนี้ หรือในกรณีการอ้างกรรมสิทธิ์บริเวณทะเลจีนใต้ซึ่งมีความสับสนและความชัดเจน ทั้งนี้ด้วยเพราะมีประเทศต่าง ๆ อ้างการครอบครองพื้นที่ดังกล่าวถึง ๗ ประเทศด้วยกัน หรือปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์ของแหล่งน้ำมันขนาดใหญ่ ทั้งบนบกและในทะเล บริเวณอ่าวเปอร์เซีย ทะเลแดง ทะเลติมอร์และบริเวณแหลมกินี

ถึงแม้ในบางแห่งจะไม่มีปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์ครอบครองแหล่งทรัพยากร แต่ไม่ได้หมายความว่าจะไม่เกิดปัญหาดังกล่าว ตัวอย่างที่ประสบอยู่ในขณะนี้ก็ได้แก่ประเทศโคลัมเบีย อิหร่าน อิรัก ซาอุดีอาระเบีย และเวเนซุเอล่า ซึ่งเราไม่อาจจะมองข้ามไปเพราะประเทศดังกล่าวในอนาคตจะเกิดปัญหาด้านการเมือง ความไม่มั่นคง ซึ่งย่อมจะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่พัฒนาการในการแย่งชิงการครอบครองทรัพยากรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ตัวอย่างเช่น ซาอุดีอาระเบีย ถึงแม้ว่าในภาพที่เราเห็นอยู่ว่ามีความสงบและไม่มีปัญหาด้านการต่อต้านรัฐบาล แต่ปัญหาการต่อต้านระบบกษัตริย์ที่แอบซุ่มเงียบอยู่พร้อมที่จะหาโอกาสในการทำลายล้างก็ยังคงมีอยู่ โดยดูจากสัญญาณที่ส่งออกมาจากการเกิดเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ การชุมนุมโจมตีของกลุ่มก่อการร้ายที่มีถี่มากขึ้น และยังไม่สามารถรับประกันได้ว่าเหตุการณ์จะสงบลงเมื่อใด หรืออย่างปัญหาความตึงเครียดระหว่างอิหร่านและอิรัก ซึ่งยังคงมีอย่างต่อเนื่องและยังไม่เห็นสัญญาณที่ดีขึ้น หรืออย่างกรณีเหตุการณ์การเกิดสงครามกลางเมืองในโคลัมเบียหรือปัญหาเงื่อนไขการเมืองภายในเวเนซุเอล่า ซึ่งยังคงมีความอ่อนไหวและสามารถเกิดขึ้นได้ใหม่ได้ตลอดเวลา โดยเหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นก็ไม่เว้นประเทศในทวีปต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ทั่วโลกซึ่งเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติอย่างในแอลจีเรีย แอลโกล่า อินโดนีเซีย ในจีเรีย และซูดาน เป็นต้น

ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำนั้น ถือเป็นอีกปัญหาหลัก โดยเฉพาะประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณตะวันออกกลางและในเอเชียซึ่งส่วนใหญ่แหล่งน้ำดังกล่าวจะอยู่คาบเกี่ยวระหว่าง ๒ ประเทศ ซึ่งที่ผ่านมามีการเจรจาที่จะมีการลงนามในสนธิสัญญาหรือข้อตกลงกันได้น้อยมาก มีเพียงไม่กี่ประเทศที่สามารถบรรลุข้อตกลงดังกล่าวซึ่งได้แก่ อียิปต์และซูดาน ได้มีข้อตกลงการใช้ทรัพยากรทั้งจากลุ่มแม่น้ำไนล์ที่ไหลผ่านประเทศทั้งสอง โดยมีการตกลงกัน ในปี ๑๙๕๙ แต่ในขณะที่เอธิโอเปียซึ่งต้องอาศัยแหล่งน้ำจากลุ่มน้ำดังกล่าวด้วยแต่ไม่สามารถบรรลุข้อตกลงได้ ตัวอย่างที่ยกให้เห็นก็มีอีกเช่น การใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกันของอิรักและซีเรีย ซึ่งสามารถแสวงประโยชน์ในการใช้น้ำจากแม่น้ำยูเฟรติส แต่ไม่สามารถตกลงกับประเทศตุรกี ซึ่งเป็นต้นทางของแม่น้ำดังกล่าวได้ หรือกรณีการแสวงการใช้ประโยชน์ร่วมกันจากแม่น้ำบริเวณเทือกเขาในจอร์แดนโดยมีการตกลงกันได้ระหว่างอิสราเอลและซีเรีย แต่ยังไม่สามารถบรรลุข้อตกลงกับจอร์แดนได้ เพราะเส้นทางของต้นน้ำดังกล่าวมีต้นกำเนิดมาจากประเทศจอร์แดน

สรุปแล้วปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำที่มีการไหลผ่านหลายประเทศ ที่ขณะนี้มีพันธสัญญาและสามารถมีผลบังคับใช้ได้จริงนับตั้งแต่ปี 1959 เป็นต้นมาที่เป็นตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จเห็นจะได้แก่ ข้อตกลงระหว่างอินเดียและปากีสถาน ในการใช้ทรัพยากรน้ำจากแม่น้ำ Indus แต่ส่วนใหญ่แล้วจะพบว่าปัญหาการไม่ลงรอยในการใช้ร่วมกันเสมอมา ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้นำไปสู่ปัญหาด้านความมั่นคงแห่งรัฐของประเทศต่าง ๆ ตามตัวอย่างที่ได้ยกมาให้ดูแล้ว ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็ยังคงความรุนแรงมากขึ้นเพราะสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของประชากรที่นับวันจะมีมากขึ้น ซึ่งเมื่อมีการขยายตัวของประชากรโลกก็ย่อมมีความต้องการการใช้ทรัพยากรที่มากขึ้น ก่อผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมของโลกเป็นไปเงาตัว

๔. จุดยืนและการแสดงออกของแต่ละชาติหนทางที่จะนำไปสู่การรักษาสันติภาพและความสงบสุข

ในขณะที่มีสถานการณ์ที่มีการแข่งขันแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติที่มีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ เพราะทุกประเทศในโลกล้วนคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก ยกตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกาที่มีผู้นำอย่าง Jimmy Carter เป็นประธานาธิบดี เมื่อปี 1960 ได้ใช้ความพยายามในการรักษาเส้นทางการขนส่งลำเลียงน้ำมันบริเวณอ่าวเปอร์เซียเพื่อควบคุมและป้องกันการถูกโจมตีผลประโยชน์ของชาติในทุกรูปแบบ ไม่เว้นแม้แต่การใช้กำลังทหารเข้ามาดำเนินกร ซึ่งสหรัฐฯ ก็ได้ใช้มาตรการดังกล่าวเหมือนกับประเทศอื่น ๆ ทั่วไป ที่ใช้นโยบายการดำรงกำลังทหาร เพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติในบริเวณอ่าวเปอร์เซีย ถึงแม้จะมีการกล่าวหาว่าชาติอื่น ๆ มีนโยบายในการปกป้องผลประโยชน์ของชาติของตนเองที่แตกต่างกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ววิธีการที่กล่าวมานั้นก็มีลักษณะที่คล้าย ๆ กัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การที่จีนได้ประกาศการอ้างกรรมสิทธิ์ในการครอบครองหมู่เกาะในบริเวณทะเลจีนใต้ และได้มีการเคลื่อนย้ายกำลังทางเรือเข้าไปลาดตระเวน

เพื่อแสดงกำลังในบริเวณดังกล่าว หรือแม้แต่ประเทศญี่ปุ่นก็เช่นเดียวกัน ได้ออกมาแสดงการปกป้องผลประโยชน์ของชาติตนเองในบริเวณเส้นทางขนส่งทางทะเลในบริเวณดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นเส้นทางลำเลียงหลักในการนำน้ำมันเข้าสู่เกาะญี่ปุ่น ซึ่งจากปฏิกริยาดังกล่าวของจีน ในการอ้างกรรมสิทธิ์ดังกล่าว ก่อให้เกิดการเสริมสร้างกำลังทั้งทางเรือและทางอากาศของประเทศ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม เพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติดังกล่าวด้วยเช่นกัน

ทรัพยากรที่ถือว่ามีค่าสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียกลางซึ่งเป็นที่ตั้งของประเทศที่เป็นคู่กรณี ดังเช่น อิสราเอล ซึ่งครั้งหนึ่ง นายกรัฐมนตรีของอิสราเอลได้กล่าวไว้ว่า “น้ำไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติของเรา แต่น้ำคือ ชีวิต” ซึ่งตรงกันกับรัฐมนตรีต่างประเทศของอียิปต์ได้กล่าวย้ำเตือน เมื่อปี 1980 ว่า “สงครามครั้งใหม่ในภูมิภาคของเราคือการแย่งชิงน้ำในลุ่มแม่น้ำไนล์ ไม่ใช่เป็นเพราะปัญหาด้านความไม่มั่นคงทางการเมือง” โดยมีบางประเทศในภูมิภาคดังกล่าวได้ใช้แม่น้ำเป็นเครื่องมือในการบีบบังคับและใช้เป็นข้อต่อรองในการดำเนินการทางการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งได้เคยมีขึ้นแล้วเมื่อประธานาธิบดี Turgut Ozal ของตุรกีได้ประกาศกร้าวว่า ตุรกีจะสกัดเส้นทางทเลของแม่น้ำยูเฟรติส ซึ่งมีต้นทางในตุรกี และไหลผ่านไปยังซีเรีย หากซีเรียยังไม่หยุดสนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายชาวเคิร์ก ซึ่งมีฐานปฏิบัติการในซีเรีย และเข้ามาปฏิบัติการในประเทศตุรกี นอกจากนั้นแล้ว มีตัวอย่างของการทำสงครามเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการครอบครองดินแดนในตะวันออกกลางในช่วงปี 1967 ได้เริ่มขึ้นเมื่อชนชาติอาหรับได้รวมตัวกันที่เรียกว่า Arab league ได้ร่วมกันในการที่จะสกัดกั้นการไหลของน้ำในลุ่มน้ำจอร์แดนที่มีต้นน้ำอยู่ในประเทศจอร์แดน ไม่ให้ไหลลงไปทางประเทศอิสราเอล ซึ่งจากปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำดังกล่าว ส่งผลให้เกิดแรงกดดันขยายไปสู่การกระทบกระทั่งและขยายไปเป็นสงครามได้ สุดท้ายทุกชาติต่างก็มีจุดยืนในการอ้างกรรมสิทธิ์โดยเฉพาะประเทศที่มีความยากจนขัดสนต่างก็มีจุดยืนในการปกป้องทรัพยากร แร่ธาตุ กิจการประมงและป่าไม้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในทวีปแอฟริกาใต้ เมื่อประเทศแองโกล่าและ เซียร์รัลลิโอน ต่างก็ได้พยายามปกป้องคุ้มครองแหล่งแร่เพชร ที่ถูกครอบครองโดยกลุ่มต่อต้านรัฐบาลกลางซึ่งเหมือนกับการปฏิบัติการของรัฐบาลปาปัวนิวกินี ได้รณรงค์วาระแห่งชาติในการเอาชนะกลุ่มแบ่งแยกดินแดนจากกลุ่ม Bougain ville ซึ่งถือครองแหล่งแร่ทองคำแดงที่ใหญ่ที่สุดในโลก จึงอาจสรุปได้ว่า แนวโน้มการแข่งขันในการปกป้องคุ้มครองแหล่งทรัพยากรและอ้างสิทธิ์การครอบครองพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรนั้น ประเทศทั้งหลายเหล่านี้ย่อมต้องแสวงหาหรือกระทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะยึดและแสวงประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้ ให้มาเป็นของประเทศตนเอง ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นเรื่องไม่แปลกที่ทุกประเทศต้องทำเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติตนเอง

๕. พื้นที่อันน่ารื่นรมณ์ในการอยู่ร่วมกัน

ปัญหาการขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากร บางท่านอาจจะถือว่าเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย หรือเป็นเพียงบางส่วนของกาเกิดความขัดแย้งกายและนำไปสู่การเกิดสงครามโลก ในทัศนะของผู้มีอำนาจตัดสินใจที่จะกำหนดเป็นวาระของโลกเพื่อที่จะทำให้สังคมของเราเป็นสถานที่ซึ่งน่าอยู่ในอนาคต แต่ในอีกมุมหนึ่งกลับพบว่าปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรดังกล่าวได้สร้างความปั่นป่วนและเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดปัญหาหลาย ๆ ด้านตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านการขาดความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ ปัญหาการขยายตัวของประชากรอย่างไร้ระเบียบ และปัญหาการเกิดอาชญากรรม โดยปัญหาด้านความต้องการทรัพยากรมีส่วนเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กับปัญหาด้านต่าง ๆ ที่จะตามมา ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาด้านเชื้อชาติและการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ หัวข้อการแย่งยึดทรัพยากรเป็นดัชนีชี้ชัดและเป็นจุดเริ่มของปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งอาจแสดงออกได้ในหลายรูปแบบ โดยไม่ได้มีการเปิดเผยออกมาอย่างตรง ๆ เหมือนกับปัญหาด้านการแบ่งแยกเชื้อชาติหรือปัญหาความไม่มั่นคงทางด้านการเมือง โดยดูได้จากปรากฏการณ์ทางความขัดแย้งและบริเวณที่มีทรัพยากรอยู่ นั้นเป็นสิ่งตรงกัน คือ ตรงไหนมีทรัพยากรตรงบริเวณนั้นจะมีปัญหาด้านความไม่มั่นคง ซึ่งจะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบาย ได้ให้ความสำคัญกับพื้นที่บริเวณดังกล่าวที่อาจจะเป็นบริเวณที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษเพราะอาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นแสงส่องทางให้ผู้นำประเทศต่าง ๆ ได้มุ่งความสนใจและหันมาให้ความสำคัญในการพัฒนาทั้งด้านการพัฒนาพลังงานทางเลือก ด้วยการเพิ่มความช่วยเหลือด้านการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาบริเวณพื้นที่ดังกล่าว เพื่อจะให้เกิดความมั่นใจในการใช้ทรัพยากรให้มีความเพียงพอและการรณรงค์ให้มีความยั่งยืนมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว การทุ่มทุนการลงทุนดังกล่าวก็เพื่อที่จะช่วยพัฒนาระบบชลประทานให้มีการใช้ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด เพิ่มความพยายามในการร่วมแรงร่วมใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้ก่อเกิดประโยชน์ต่อมนุษยชาติให้มากที่สุด ถึงแม้ความพยายามเหล่านี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากหลาย ๆ ประเทศที่ต้องให้ความร่วมมือกันเพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ตัวอย่างเช่น โลกควรที่จะกดดันประเทศที่อยู่บริเวณทะเลแคสเปียน และบริเวณทะเลจีนใต้ ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งการอ้างกรรมสิทธิ์ในดินแดนของตนเองนอกชายฝั่งด้วยสันติวิธี การที่องค์กรระหว่างประเทศและสถาบันระหว่างประเทศได้ช่วยกันแสวงหาวิธีแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งบริเวณอ่าวเปอร์เซียทะเลแดง และ แหลมกินีไปในแนวทางเดียวกัน และในขณะเดียวกันสังคมโลกก็ต้องแสวงหาความร่วมมือกันแก้ไขปัญหาคการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกันในดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำไนล์ แม่น้ำจอร์แดน แม่น้ำไทกริสยูเฟติส โดยมีความร่วมมือในระดับหลายประเทศที่จะทำแผนไปสู่การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาคการแย่งชิงแหล่งแร่เพชรในแอฟริกา และร่วมกันขจัดปัญหากลุ่มต่อต้านรัฐบาลกลาง

ใน อังกฤษ และ เซียร์ราลีโอน สำหรับการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่มีเครื่องมือใด
เครื่องมือหนึ่งที่ดีที่สุดซึ่งจะใช้แก้ปัญหาได้หมดไป แต่อย่างน้อยความร่วมมือกันและการแสดงให้เห็น
เห็นภาพความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นดังกล่าว ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้สังคมโลกกลับมาเฝ้าดู
และให้ความสนใจกัน เพื่อที่จะเป็นการเตรียมการในการแก้ไขปัญหานในอนาคต อย่างไรก็ตามการ
ดำเนินการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย เพื่อร่วมกัน
แก้ไขปัญหาดด้วยความจริงใจ และสิ่งที่ต้องการที่มากกว่านั้นจากการแสดงภาพของแผนที่
ดังกล่าวจะทำให้สังคมโลกได้เห็นภาพสถานการณ์การเกิดความขัดแย้งที่จะมีขึ้น และจะได้
วางแผนในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤตในด้านทรัพยากร เพื่อให้ปัญหาทรัพยากรที่มี
ความสำคัญได้คงอยู่ไปกับเราให้นานที่สุด รวมทั้งจะทำให้การสร้างกระแสดังกล่าวจะทำให้เกิด
ความมั่นใจได้ว่าในพื้นที่ต่างๆของโลกจะมีความปลอดภัยสำหรับผู้อาศัยและสำหรับประชากรของโลก
ประมาณ ๙,๐๐๐ ถึง ๑๐,๐๐๐ ล้านคนในปี ๒๐๕๐
